

ОСНОВА ЗА ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Светлозар Стоянов

Abstract: *The paper attempts to offer and provide a brief overview of the database and upgrade it to protect the cultural and historical heritage.*

As a part of the national wealth and a factor not only for the preservation of our national and cultural identity, our heritage is a key resource for sustainable socio-economic development of nation and state. They, in turn, exist to create cultural values.

Key words: *cultural and historical heritage.*

Като част от националното богатство и фактор не само за съхраняване и утвърждаване [26] на националната ни и културна идентичност, нашето културно-историческо наследство е и основен ресурс за устойчиво социално-икономическо развитие на нацията и държавата, които от своя страна съществуват, за да създават културни ценности.

Изгражданата нормативна уредба в посочената област се стреми да дава точно структурно съдържание на логистиката. Базирайки се върху сложността на предложената историческа материя и на още по-голямата сложност на логистичната наука, за практическото ѝ приложение в археологията, е необходима и подготовката на съответни специалисти [1, 3, 4, 7, 8, 9, 10].

Съществуващите и действащи норми [11, 12, 13, 16, 17, 18] не изчерпват информационната база, като в тази връзка, при направеният опит за кратък преглед, са ползвани и допълнителни източници [5, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27], подпомагащи работата по предложената тематика.

Богатите традиции, относно опазването на историческите паметници по време на Българското възрождане, намират база за развитие след Освобождението.

Независимо, че след Берлинския конгрес България е разпокъсана, Княжеството предприема решителни мерки за институционализиране и правно регламентиране на дейността по опазване

на културното наследство. Тогава основните задачи пред новосъздадената Българска държава в тази насока са [23]:

- създаване на строга нормативна база;
- създаване на институти и институции;
- научно изследване на българската история.

Окръжните наредби, издадени само пет години по-късно, имат за цел ограничаване рушенето на старините.

Приетите през 1888 г. „Временни правила за научни и книжовни предприятия” регламентират реда за издирване и опазване на веществените извори на историята ни.

Обнародва се Закон за издирване на старини и за спомагане на научни и книжовни дейности от 1890 г. През следващите години Министерството на народното просвещение, с редица окръжни, разяснява необходимостта от предприемане на мерки за изпълнението му. Практически е приложен при археологическите разкопки в Плиска през 1899 г., когато са забелязани непълноти, принудили просветния министър да внесе поправки в нормативните текстове.

Тези първи законодателни актове полагат основите на защитата и опазването на културно-историческото ни наследство [2, 6].

След дългогодишна подготовка, през 1911 г. влиза в сила Законът за старините. Систематизирано и по-ясно са определени мерките за опазване на археологическото

наследство и институциите, натоварени с изпълнението им.

Във връзка с породили се пропуски по отношение на средствата за консервация и реставрация, през 1936 г. е издадена „Наредбата-закон за запазване на старинните постройки в населените места”.

В периода 1945-1952 г. не са приемани нормативни актове относно културното ни наследство, а старите са отменени със Закона за отменяне на всички стари закони.

Едва с Постановление № 1608 на Министерския съвет (МС) „относно мерките, които трябва да се вземат за запазване паметниците на културата и развитието на музейното дело в страната” и Инструкцията за приложението му, е отделено внимание на културно-историческото наследство.

По-късно, с Постановление № 165 на МС „за опазване паметниците на културата и развитието на музейното дело у нас” и Правилника за приложението му, е въведен строг режим по издирване, изучаване, изследване, реставриране и експониране на историческите ценности.

Нормативната база е разширена през 1965 г., когато е обнародван Законът за паметниците на културата и музеите (ЗПКМ), уреждащ развитието на музейното дело, издирването, изучаването, опазването и популяризирането на националните ценности.

Основата след 1989 г. не е променяна съществено, като измененията и допълненията в ЗПКМ целят предотвратяване разрушаването на културно-историческите паметници.

Приетата през 1991 г. и действаща Конституция на Република България, определя изключителната държавна собственост върху археологическите резервати и грижата на държавата за опазване на националното историческо и културно наследство [16]. В тази връзка, през 1995 г. и следващите, са осъществени значителни промени в ЗПКМ и режимът е либерализиран. Последни изменения на закона са извършени в 2005 г., след което с

приемането през 2009 г. на Закона за културното наследство (ЗКН) [13], следва и отмяната на ЗПКМ.

С влизането си в сила от 10 април 2009 г., ЗКН [13] урежда опазването и закрилата на културното наследство на Република България, като държавата осигурява защитата му, независимо от неговото местонахождение. Законът цели да създаде съответни условия за устойчиво развитие на политиката в тази област и да гарантира равен достъп на гражданите до националните ценности.

От направеният опит за кратък преглед на нормативната база, може да бъде предложен извода, че стремежът е конкретизиране структурата и съдържанието на логистиката по обем, време и място, като непрекъснатото ѝ разширяване налага своевременно точно дефиниране.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Атанасов, Б.** Логистиката като научно направление и инструмент в практиката. – ИИУВ, 2, Варна, Наука и икономика, 2010, 68-76.
2. **Божиков, В., Н. Янков.** Културно-исторически ценности. Правни аспекти. СФЕРА, 1998.
3. **Ботев, Б., Г. Генов, Св. Ботев.** Техническа логистика. Шумен, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски”, 2012.
4. **Гацов, И.** Началото. С., ИНФО-ПРЕС, 1994.
5. **Георгиев, П.** Изложение върху методиката на теренните проучвания в Плиска. –В: XLV Национална археологическа конференция. Силистра, 2006 г. (под печат).
6. **Денчев, Ст., С. Василева.** Държавна политика за културно-историческо наследство на България 1878-2005. С., За буквите – О писменехъ, Проф. Марин Дринов, 2006.
7. **Димитров, С.** Теоретични основи на логистиката. 1. Теоретични основи на логистиката – Електронно списание

"Диалог", 2007, 2, 91-112, <<http://www.univishtov.bg/dialog/2007/2.07.SDbg.pdf>>.

8. Димитров, С. Теоретични основи на логистиката. 2.Методология на логистиката – Електронно списание "Диалог", 2007, 3, 61-92, <<http://www.univishtov.bg/dialog/2007/3.07.SD.pdf>>.

9. Димитров, С. Теоретични основи на логистиката. 3.Терминология на логистиката – Електронно списание "Диалог", 2008, 1, 58-75, <<http://www.univishtov.bg/dialog/2008/1.08.SD.pdf>>.

10. Желязкова, Д. Обслужването на клиентите в логистиката като конкурентно предимство. – ИИУВ, 2, Варна, Наука и икономика, 2010, 100-110.

11. Закон за закрила и развитие на културата. ДВ 50/01.06.1999.

12. Закон за изменение и допълнение на Закона за културното наследство. ДВ 54/15.07.2011.

13. Закон за културното наследство. ДВ 19/13.03.2009.

14. Игнатова-Терзийска, С. Законът за културното наследство и новата наредба за извършване на теренни археологически проучвания: добри решения за българското археологическо наследство или нови проблеми – Българско е-списание за археология, 2012, 1, 67-72, <<http://be-ja.org>>.

15. Кандулкова, Й. История на опазването на архитектурното наследство в България до Втората световна война. Автореферат. София, УАСГ, АФ, КИТА, 2007, 2-32, <http://www.icomos-bg.org/filebank/att_27.pdf>.

16. Конституция на Република България. ДВ 56/13.07.1991.

17. Наредба за извършване на теренни археологически проучвания. ДВ 18/01.03.2011.

18. Наредба за изменение и допълнение на Наредба за извършване на теренни археологически проучвания. ДВ 30/17.04.2012.

19. Наредба за обхвата, структурата, съдържанието и методологията за изработване на плановете за опазване и управление на единичните или груповите

недвижими културни ценности. ДВ 19/08.03.2011 г.

20. Наредба за реда за извършване на идентификация и за водене на Регистъра на движими културни ценности. ДВ 101/18.12.2009.

21. Наредба за създаване, поддържане и предоставяне на информацията от автоматизирана информационна система "Археологическа карта на България". ДВ 32/19.04.2011 г.

22. Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020. ДВ 62/12.08.2011 г.

23. Недков, С. Музеи и музеология. С., ЛИК, 1998.

24. Правилник за устройството и дейността на Националния археологически институт с музей-БАН. Приет на 24.01.2012 г. от ОС на учените в НАИМ-БАН и утвърден на 26.01.2012 г. от Директора на НАИМ-БАН.

25. Правилник за устройството и дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство. ДВ 8/27.01.2012.

26. Савова-Панайотова, В. Пъблик рилейшънс и културното наследство (Специфика на развитието на североизточния регион). Автореферат. Шумен, ШУ, ФХН, КЖМК, 2012, 9-10.

27. Стаменова, М. Модели на опазване на културното археологическо наследство в България. София, 2012, <<http://www.spisanie.ongal.net/broi1/disertacia.pdf>>.

За контакти:

гр. Шумен – 9700

ул. „Ген. Тошев” № 4

НАИМ-БАН, Филиал Шумен

инж. Светлозар Стоянов

e-mail: s_v_stoyanov@abv.bg

тел.: 054/884129